

Kunnskap til å se, mot til å handle

Forslag til rullering av
Handlingsplan for forebygging av vold i nære relasjoner
2020-2022

BÆRUM KOMMUNE

Innhold

Innledning.....	2
Formål	2
Målgruppe.....	2
Hva er vold i nære relasjoner?	2
Nasjonale føringer	4
Føringer i kommunen	4
Omfang av vold i nære relasjoner nasjonalt	5
Omfang av vold i nære relasjoner i Bærum kommune.....	6
Tilbud til innbyggere i Bærum	8
Utfordringer identifisert etter gjennomgang av forrige handlingsplan	12
Ambisjon, mål og tiltak for perioden 2020-2022	13
Ambisjon.....	13
Mål:	13
Målgrupper.....	13
Risikoutsatte grupper:.....	13
Tiltaksplan for 2020-2022	14
Gjennomføring, oppfølging og evaluering	16
Økonomi	16

Innledning

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem som skaper psykisk og fysisk uhelse blant de som rammes. Det rammer mange, og forekommer uavhengig av samfunnslag og miljøer. Vold i nære relasjoner er en straffbar handling og bryter med grunnleggende menneskerettigheter.

Begrepet «Vold i nære relasjoner» omfatter ulike former for vold og overgrep mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, og den omfatter også barn som er vitne til vold. Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse faller inn under begrepet. Vold i nære relasjoner skiller seg fra annen vold fordi den utøves av personer som i utgangspunktet representerer det følelsesmessig trygge. *Når vold utøves i nære relasjoner, byr dette på noen helt spesielle utfordringer. Det er vanskelig å bryte ut av forholdet fordi vi er glad i den som utøver vold og den som utøver vold skader ikke bare de han eller hun er glad i, men også sin egen selvfølelse. Vold ødelegger kjærligheten og frarøver barn en trygg oppvekst. Vi vet også at risikoen for å selv bli utsatt eller utsette ande for vold øker hvis vi vokser opp med vold¹.*

Omfanget av vold i nære relasjoner er betydelig i Norge. Omtrent tre av ti jenter og fire av ti gutter har opplevd minst en volds- eller overgrepshendelse gjennom barndommen. Blant voksne har rundt 15 prosent opplevd mindre alvorlig vold fra partner (menn og kvinner), mens omtrent åtte prosent kvinner har opplevd alvorlig vold fra partner.

Å forebygge vold, å avdekke og gi god hjelp til utsatte og utøvere, er derfor en sentral oppgave for offentlige myndigheter. Kommunen er etter helse- og omsorgstjenesteloven pliktig til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep (§ 3-3 a). Krisesenterloven forplikter kommunen til å sørge for samordnet oppfølging av voldsutsatte, både fra krisesenter og andre tjenester (§ 4).2

Formål

Bærum kommune vedtok i 2015 Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2015-2019 «*Kunnskap til å se, mot til å handle*». Denne planen er en rullering av overnevnte plan. Formålet med denne handlingsplanen er å utrede dagens situasjon for voldsutsatte, beskrive lokale forhold, utarbeide målsettinger, samt foreslå konkrete tiltak som kan bidra til at målene nås. Planen omhandler videreføring av mål og tiltak fra forrige plan, samt forslag til nye mål og tiltak som vurderes som formålstjenlig for arbeidet.

Målgruppe

Det ble i 2019 utarbeidet en egen plan Handlingsplan for forebygging av vold, seksuelle krenkelser og overgrep mot barn og unge 2019-2022 «*En barndom uten krenkelser og vold, vårt felles ansvar!*».

Det innebærer at denne planen kun omhandler tiltak for **voksne**. Grenseovergangene mellom planene er ikke nødvendigvis entydige da voksne også er foreldre, og partnervold som skjer i hjem med barn samtidig potensielt medfører vold mot barn.

Planen skal virke til 2022. Da skal begge handlingsplaner evalueres og rulleres samlet.

Hva er vold i nære relasjoner?

Utøvelse av vold kan forstås som et psykologisk problem. Som andre psykologiske problem springer vold ut av en kombinasjon av læringshistorie, livsbetingelser, traumer, maktforhold og situasjonelle forhold. Vold kan forstås som et symptom på at noe er, eller har vært galt eller skjevutviklet i en

¹ <https://atv-stiftelsen.no/om-vold/hva-er-vold/>

² Bufdir: Kommunens helhetlige innsats mot vold i nære relasjoner

person sitt liv. Vold kan være et forsøk på å mestre avmakt og kan utvikle seg som et varig reaksjonsmønster.

Avgrensning av begrepet «nære relasjoner» i henhold til straffeloven § 219 om familievold: - *Sin tidligere eller nåværende ektefelle eller samboer - Sin eller tidligere eller nåværende ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje (barn, barnebarn og videre) - Sin slektning i rett oppstigende linje (foreldre, besteforeldre og videre) - Noen i sin husstand, eller - Noen i sin omsorg.*

Definisjon: «Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil» (Isdal 2000). Volden har mange uttrykk:

Fysisk vold inkluderer et vidt spekter av handlinger fra det å holde, dytte, riste eller klype, via bruk av slag, spark eller våpen og til drap.

Seksuell vold handler om alt fra trakassering og krenkelser til å bli presset til å utføre uønskede seksuelle handlinger, inkludert å bli utsatt for voldtekt og seksuell tortur. Den seksuelle volden er svært psykologisk nedbrytende, fordi den rammer vår mest private og sårbare side.

Materiell vold er handlinger rettet mot ting eller gjenstander. Det kan innebære og slå inn dører, vegger eller vinduer, kaste og rasere inventar, knuse eller ødelegge gjenstander eller rive i stykker klær. Særlig hvis voldsutøveren tidligere har anvendt fysisk vold, kan den materielle volden virke svært skremmende og lammende, ettersom den da også vil ha elementer av den latente volden i seg.

Latent vold er vold som virker i kraft av sin mulighet. Det å ha opplevd vold gjør at den voldsutsatte vet at det kan skje igjen.

Psykisk vold er alle måter å skade, skremme eller krenke, som ikke er direkte fysiske i sin natur. Det kan også være måter å styre eller dominere andre, ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel. Det kan være snakk om direkte eller indirekte trusler, degraderende og ydmykende atferd, kontroll, utagerende sjalusi, isolering og emosjonell vold.

Økonomisk vold er en form for vold som kan komme til uttrykk ved at barn/unge forhindres i å ha rådighet over sin egen økonomi.

Digital vold er når digitale kommunikasjonsmidler er del av et regime av andre typer vold - altså at volden (f.eks. kontroll, trusler, overvåking etc.) skjer på ulike arenaer, også de digitale. Det å kontrollere hva andre gjør er en viktig dimensjon ved vold. Dette kan foregå som digital sporing, gjennom for eksempel kontroll av telefon, nettbrett, PC, GPS-funksjoner, bankkort/kodebrikke/bankkonto, etc. Digital vold kan også være når digitale plattformer, som nett og sosiale medier, er hovedarena for å utøve overgrep og vold, for eksempel gjennom spredning av nakenbilder, utpressing på nett, grooming og seksuelle overgrep, og andre nettrelaterte overgrep.

Å være vitne til fysisk vold mellom foreldre er psykisk vold mot barn. Å være vitne til vold er like skadelig som om barnet ble utsatt for alvorlig fysisk vold selv (Mossige & Stefansen 2016).

Kjønnslemlestelse er et inngrep i en kvinnes kjønnsorgan som skader kjønnsorganet eller påfører det varige forandringer. Kjønnslemlestelse er forbundet med intens smerte og blødninger, og kan føre til

infeksjoner, kroniske smerter, seksuelle problemer, psykiske problemer, fødselskomplikasjoner, og økt fare for dødfødsler.

Tvangsekteskap er ekteskapsinngåelse der en eller begge ektefellene ikke har mulighet til å velge å forbli ugift uten å bli utsatt for vold, frihetsberøvelse, annen straffbar eller urettmessig atferd eller utilbørlig press. Tvangsekteskap er en form for vold i nære relasjoner, og kan i praksis også innebære at den enkelte ikke har mulighet til å velge seg ut av en forlovelse eller et inngått ekteskap, eller velge en partner på tvers av familiens ønsker, uten å bli utsatt for represalier

Vold i nære relasjoner kan utspille seg på ulike måter, men man snakker i hovedsak om to voldsmønstre: Den grove, gjentakende og/eller kontrollerende volden på den ene siden, og den episodiske volden som ikke nødvendigvis gjenspeiler et skjevt maktforhold på den andre. Det er viktig å skille disse mønstrene fra hverandre, både i forbindelse med beskrivelser av forekomst og med hensyn til utvikling av forebyggende tiltak (Justis- og Beredskapsdepartementet; Meld.St.15 (2012-2013)).

Nasjonale føringer

Regjeringen utga i 2013 en nasjonal plan for forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner; *Et liv uten vold - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014–2017*. I 2020 utarbeider regjeringen en ny nasjonal handlingsplan for vold i nære relasjoner. Planen er berammet ferdigstilt høsten 2020. Handlingsplanen skal ivareta Norges forpliktelser i Europarådets konvensjon om å forebygge og bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (også kaldt Istanbul- konvensjonen). Konvensjonen gir tydelige føringer for hvordan stater skal utforme og føre sin politikk for å bekjempe og forebygge vold i nære relasjoner. Konvensjonen skal blant annet sikre:

- effektiv koordinering av offentlige tjenester for å forebygge, avverge og håndtere vold i nære relasjoner
- en helhetlig og kunnskapsbasert tilnærming, inkludert kunnskap om sårbare grupper som kan være i behov av særskilte tiltak
- tydelige forebyggingsforpliktelser
- tjenesteapparatets kompetanse til å oppdage vold og overgrep
- straffeforfølgning av utøver

I den nye nasjonale planen vil regjeringen, på bakgrunn av nyere forskning og konkrete saker, inkludere en egen del om vold og overgrep i samiske samfunn.

Føringer i kommunen

Denne planen skal sees i sammenheng med andre kommunale styringsdokumenter.

Den retter seg inn i målene i kommuneplanens samfunnsdel om forebygging og tidlig innsats, økt mestring og selvhjulpenhet, arbeidsdeling og samarbeid, effektive tjenester og målet om god folkehelse og levekår.

Planen skal implementeres i nært samarbeid med arbeidet som gjøres med Handlingsplan for forebygging av vold, seksuelle krenkelser og overgrep mot barn og unge 2019-2022 «En barndom uten krenkelser og vold, vårt felles ansvar!».

Kommunedirektøren startet i 2018 arbeidet «Sammen om velferd», for å få et mer helhetlig tjenestetilbud, synliggjøre sammenhengen mellom velferdstjenester i kommunen, og forberede velferdstjenestene for fremtidens utfordringer og omstillingsbehov.

I Sammen om velferd arbeides det med fire innsatsområder som også er relevante for arbeidet i denne planen:

1. Riktige tjenester – Rett kvalitet og riktig omfang av tjenester. Samordne og omstille.
2. Tverrfaglige tjenester – Utvikle og implementere en felles samhandlingsmodell og samhandlingskultur.
3. Oversiktlige tjenester – sikre god og tilgjengelig informasjon for innbyggere og ansatte.
4. Tjenester med effekt – Utvikle måleverktøy for tjenestene. Gjennomføre forskning på effekt av samhandling.

Omfang av vold i nære relasjoner nasjonalt

Det er vanskelig å fastslå den eksakte forekomsten av vold i nære relasjoner. Ulike kilder gir svært forskjellige anslag for hvor mange som utsettes. Kriminalitetsstatistikken viser kun omfanget av den anmeldte voldskriminaliteten, og en antar at bare ca. en femtedel av all vold anmeldes³

Samtidig gir omfangsundersøkelser oss noen svar. Den siste og mest omfattende undersøkelsen ble publisert av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) i 2014. Den viser:

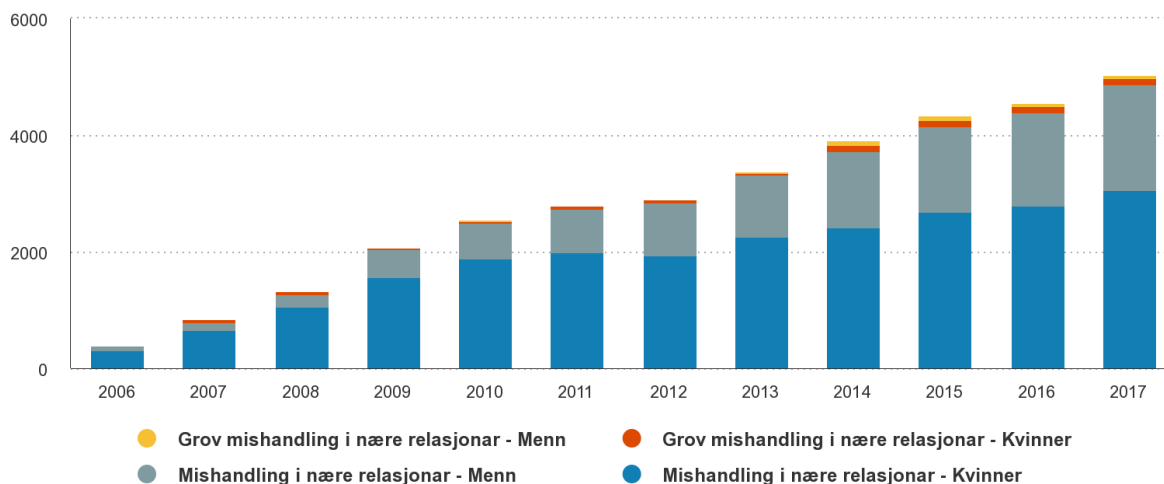
- Like mange menn (16,3 %) som kvinner (14,4 %) rapporterer om mindre alvorlig partnervold noen gang i livet (blitt kløpet, klort, lugget eller slått med flat hånd)
- 8,2 prosent kvinner og 1,9 prosent menn rapporterer om alvorlig vold fra partner (blitt sparket, tatt kvelertak på, banket opp).
- To tredjedeler av både kvinner og menn som var utsatt for alvorlig vold fra partner, var også utsatt for kontrollerende atferd fra partner.
- Ti prosent har som barn opplevd fysisk vold mellom foreldrene.
- Om lag én av ti (9,4 %) kvinner og én av hundre (1,1 %) menn opplever voldtekt (ikke inkludert såkalte sovevoldtekter) i løpet av livet. Halvparten av kvinnene var under 18 år da voldtekten skjedde.
- Det synes å være en sammenheng mellom vold og seksuelle overgrep i barndommen og vold og seksuelle overgrep som voksen.
- En tredjedel (33,6 %) av kvinnene og en tiendedel (11,3 %) av mennene oppga at de hadde opplevd noen form for seksuelt overgrep i løpet av livet (inkludert sovevoldtekter).⁴

Figur 1 nedenfor viser økningen nasjonalt i antall anmeldelser om vold i nære relasjoner fra 2006 til 2017. Figuren viser også kjønnsfordelingen blant fornærmede.

³ <https://www.nkvts.no/sites/komplan/Innhold/Sider/Omfang-av-vold.aspx>

⁴ <https://dinutvei.no/om-vold/341-hvor-mange-utsettes-for-vold-og-overgrep>

Personar som er offer for mishandling eller grov mishandling i nære relasjonar som er melde til politiet. 2006-2017

Kilde: SSB, Ofre for anmeldte lovbrudd, tabell 08638

Figur 1. Antall personer som er offer for mishandling eller grov mishandling i nære relasjoner som er meldt til politiet. 2006-2017

Kriminalitetsstatistikken fra Oslo politidistrikt (som dekker kommunene Oslo, Bærum og Asker) viser en generell og langvarig nedgangstrend i anmeldt kriminalitet. Over de siste fem årene har imidlertid anmeldte tilfeller av seksuallovbrudd og vold økt. Dermed har voldslovbrudd ikke fulgt den generelle og langvarige nedgangstrenden. Økningen i vold skyldes mer avdekking av familievold og barn som vitne til vold i familier, samt økning i anmeldelser av trusler og de minst alvorlige formene for vold for øvrig (kroppskrenkelser)⁵

Fra 2009 til 2018 var det større vekst i anmeldelser av familievold enn voldsanmeldelser totalt. Det har også vært en økning i andelen anmeldelser utført i relasjonen mellom familie/ekspartnere/kjærester. Denne økningen må sees i sammenheng med politidistriktets bevisste innsats for å avdekke mer av denne type vold. Dessuten kan noe trolig tilskrives endret praksis i behandlingen av barn som selvstendig fornærmet i tilfeller der de har bevitnet mishandling og vold i familien⁶

Kriminalitetsstatistikken fra Oslo politidistrikt viser at kvinner er mer utsatt for vold i nære relasjoner enn menn. Politiets utvalg over anmeldelser i 2018 som omhandlet vold/ trusler i nær familie, viser at 84 % av de mistenkte var menn og 16 % av de mistenkte var kvinner. Blant de fornærmede var 77 % kvinner og 23 % menn. Det framgår at det var 65 barn under 16 år, hvorav 60 % var jenter og 40 % var gutter. Personer under 16 år utgjorde 34 % av utvalgets fornærmede i anmeldelser av fysisk vold og trusler i nær familie.

Omfang av vold i nære relasjoner i Bærum kommune

Det er grunnleggende for forebyggingsarbeidet at kommunen besitter en god oversikt over omfang og særskilt utsatte grupper lokalt. Da kan kommunen iverksette mer målrettede tiltak der det er behov. Oversiktsdataene for vold i nære relasjoner i Bærum er fragmentert, og det er grunn til å tro at det er store mørketall. En registrering i alle velferdstjenester av mistanke om vold er utfordrende kvalitetsmessig. Dette gjelder også sett opp mot personvern hensyn. Tjenester som barnevernet,

⁵ Anmeldt kriminalitet 2019, Oslo politidistrikt.

⁶ Anmeldt vold i storbyområdet; antall og innhold, Oslo politidistrikt 2019

politiet og krisesenteret registrerer sine brukere og gir viktig informasjon på feltet. De vil også kunne gi informasjon om hvilke tjenester som melder bekymring.

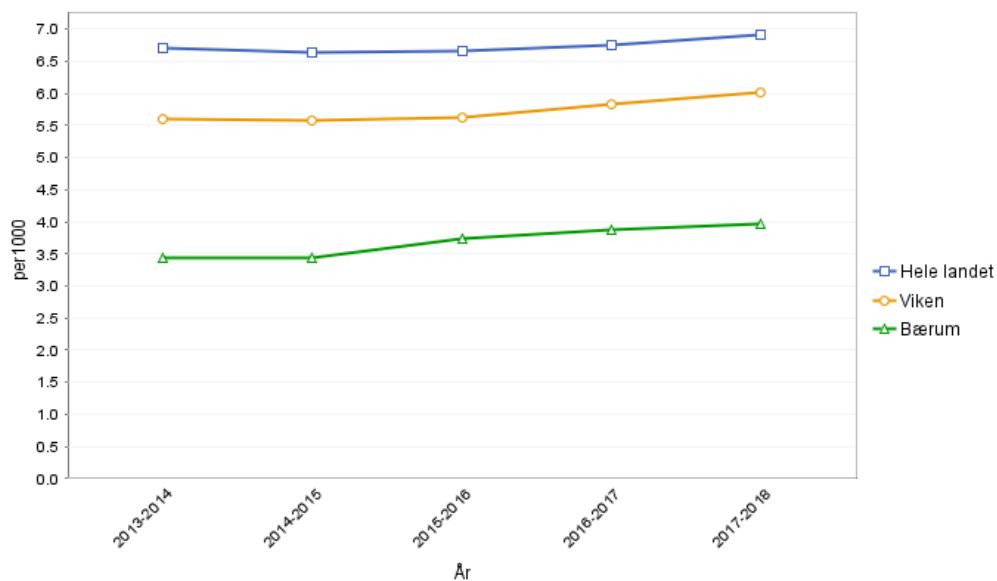
Som Tabell 1 viser har det vært en økning i antall anmeldte total av vold og mishandling i Bærum fra 2014 til 2018. Da disse tallene inneholder alle anmeldelser av vold er det ikke av det registrert om det har vært en økning i antall anmeldelser av vold i nære relasjoner. Det har vært en økning i antall anmeldte forhold for vold i nære relasjoner hos politiet. Antall beboere på krisesenteret som kommer fra Bærum har vært stabilt siden 2016. Det har vært en økning i antall dagsamtaler som har blitt gitt på krisesenteret.

Tabell 1 Omfang av registrert vold i Nære relasjoner i Bærum

		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Anmeldte antall total av vold og mishandling (ikke kun VINR) pr 1000	Kommunehelsa statistikkbank	3,4	3,4	3,7	3,9	4,0	Ikke publisert enda
Anmeldte antall total av vold og mishandling (ikke kun VINR)	Kommunehelsa statistikkbank	407	415	456	479	497	Ikke publisert enda
Personer	Overgrepsmottak Drammen legevakt						11 (96)
Anmeldte forhold VINR	Politi	28	57	43	52	39	63
Beboere voksne	Krisesenter			41 (67)	27 (49)	40 (81)	41 (71)
Beboere barn	Krisesenter			37	61	49	43
Dagsamtaler	Krisesenter				145	259	291

*Tall i parentes er alle, også samarbeidende kommuner. Det er fritt krissentervalg i Norge og det flyttes beboere på tvers av kommunegrenser etter politiets vurdering av sikkerhet. Det er kun de som har latt seg registrer som er nevnt her. Man kan være anonym på krisesenter.

Figur 2 viser at antall anmeldte tilfeller per 1000 av vold og mishandling totalt sett er lavere i Bærum sammenliknet med Viken og med landet for øvrig. Fra 2015 til 2018 har det vært en økning i antall anmeldelser. Det er viktig å ta i betraktning at antall anmeldelser kun gir en indikasjon på problemet da det er trolig store mørketall når det gjelder anmeldelser. Det er en ønsket utvikling at man får flere anmeldelser på grunn av mørketallene.

Figur 2 Antall anmeldte tilfeller av vold og mishandling totalt per 1000 per 1.1. 2020. Bærum sammenliknet med hele landet og Viken fylkeskommune

Tilbud til innbyggere i Bærum

Alle tjenester som arbeider ut mot befolkningen i Bærum har et ansvar for arbeidet med å forebygge, avdekke og håndtere vold i nære relasjoner. Noen tjenester arbeider mer direkte med vold i nære relasjoner og er spesifikt nevnt her. Personer som har vært utsatt for vold og/eller seksuelle overgrep skal møte en tilgjengelig helse- og omsorgstjeneste av god kvalitet.

Barn og unge i egen plan

I 2017 ble det politisk besluttet å øke innsatsen for forebygging av vold og overgrep mot barn og unge. Følgende ble vedtatt:

- Bærum kommune gjennomfører kompetanseheving av ansatte i barnehager og barne- og ungdomsskoler med tanke på barn, seksualitet og overgrep.
- Bærum kommune utarbeider en handlingsplan for forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep begått mot barn og unge.
- Bærum kommune utarbeider en strategi for undervisning med tanke på forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep begått mot barn og unge.

Vedtaket resulterte i *Handlingsplan for forebygging av vold, seksuelle krenkelser og overgrep mot barn og unge 2019-2022 «En barndom uten krenkelser og vold, vårt felles ansvar!»*.

Handlingsplanen har et særskilt fokus på å øke barn og unges kunnskap om sunn seksuell helse, vold og seksuelle overgrep fra tidlig alder av.

Overgrepsmottak Drammen legevakt for innbyggere i Bærum

1.1.2019 ble overgrepsmottak som tidligere var en tilleggstjeneste på Asker og Bærum legevakt flyttet til Drammen legevakt. Overgrepsmottak er et tilbud til ungdom og voksne utsatt for seksuelle overgrep eller seksuell vold.

Overgrepsmottaket gjennomfører akutt helsehjelp i form av fysisk og psykisk førstehjelp, skadedokumentasjon og rettsmedisinsk sikring av bevis etter voldtekt og seksuelle overgrep. Mottaket behandler pasienter i følge med politi og de som kommer på eget initiativ uavhengig om de

velger å politianmelde sin sak. I samarbeid med politiet undersøkes også antatt overgriper etter egne rutiner. En konsultasjon kan ta opptil 6-7 timer ved omfattende skadedokumentasjon eller krevende psykososial situasjon. Overgrepsmottaket i Drammen har samarbeid med krisesenteret i Asker og Bærum for oppfølging av de som ønsker det, og ikke har et kommunalt hjelpeapparat de ønsker kontakt med.

Asker og Bærum legevakt

Asker og Bærum legevakt er et akutttilbud for personer som er utsatt for vold i nære relasjoner. Legevakten tilbyr samtaler og videre oppfølging. Akuttmedisinsk forskrift av mars 2015 har klare føringer til kompetanse hos leger og helsepersonell på legevakt når det gjelder undersøkelse og dokumentasjon ved vold i nære relasjoner.

Politiet i Oslo politidistrikt, enhet vest.

Etterforskningsseksjonen i Enhet vest har flere avsnitt som jobber med etterforskning. Avsnitt for vold i nære relasjoner har to etterforskningsteam med jour (vakt) annenhver uke. I tillegg har avsnittet Familievoldskoordinator, SARA-koordinator⁷ og et SARA-team som jobber forebyggende og analytisk med partnervoldssaker for å avdekke høyrisikosaker. De iverksette forebyggende tiltak med den hensikt å forhindre gjentakende og dødelig partnervold. Avsnitt for seksuallovbrudd har to etterforskningsteam med jour (vakt) annenhver uke.

Ifølge straffeprosesslovens bestemmelser plikter politiet å:

- starte etterforskning når det er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger et straffbart forhold, enten akutt, ved strakstiltak og straksetterforskning eller ved veiledning, informasjon, rettigheter, anmeldelse, samhandling/ tverrfaglig og eventuelle tiltak.
- Identifisere, avdekke og iverksette etterforskning og eventuelle tiltak for å stoppe vold i nære relasjoner, herunder seksuallovbrudd i nære relasjoner, æresrelatert vold/tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.
- Etterforske mistanke om straffbar vold i nær relasjon/sekuelle overgrep mot barn og voksne, herunder barn utsatt for vold. Tilrettelagte avhør av barn skjer på politiets begjæring som et bevisopptak i straffesaken, og gjennomføres på Statens Barnehus i Oslo av politietterforskere med særskilt kompetanse.

Familievoldskoordinator har blant annet ansvar for å etablere gode tverretatlige samarbeidsrutiner. Besøksforbud, voldsalarm og omvendt voldsalarm er beskyttelsestiltak som vurderes av politiet og besluttes av påtalemyndigheten. Barnevernsvakten har lokaler på Bærum politistasjon.

Asker og Bærum krisesenter

Asker og Bærum Krisesenter er et lovpålagt gratis lavterskeltilbud til kvinner, menn og deres barn, utsatt for vold i nære relasjoner. Krisesenteret har et samtaletilbud, en døgnåpen krisetelefon og et midlertidig botilbud. Krisesenteret skal tilby beskyttelse til mennesker utsatt for vold i nær relasjon. Tilbudet er et vertskommunesamarbeid mellom Asker og Bærum, der Bærum drifter tilbudet på vegne av begge kommuner. Kostnader er fordelt etter innbyggertall, innbyggere fra Asker utgjør 95000. (Bærum 127000)

Pr. i dag består tilbudet av det døgnbemannet senter for kvinner og deres barn på Veståsen 13, samt et tilsvarende døgnbemannet senter 5 minutter unna for menn og deres barn. Det stilles krav i lov om krisesentertilbudet som et fysisk atskilt botilbud for kvinner og menn. Det er ferdig prosjektert

⁷ SARA ((Spousal Assault Risk Assessment Guide) er et risikokartleggingsverktøy som politiet bruker for systematisk risikovurdering av vold i nære relasjoner, og for å igangsette nødvendige beskyttelsestiltak.

ombygging av Veståsen 13 for å bli et døgnbemannet bo- og samtaletilbud for alle mennesker utsatt for vold i nære relasjoner uavhengig av kjønn. Oppstart på denne ombyggingen skjer når byggetillatelse foreligger.

Kjerneoppgaver/tilbud knyttet til vold i nære relasjoner:

- Døgnåpen krisetelefon med informasjon og veiledning
- Gratis dagtilbud (samtaletilbud dag og kveld) med informasjon, veiledning, bistand og oppfølging
- Trygt og midlertidig botilbud (beskyttelse)
- Bistand og oppfølging til barn og foreldre.
- Bistand til å kontakte andre hjelpeinstanser (politi, helsevesen, barnevern, nav, etc.)
- Juridisk bistand – Advokatvakt på Krisesenteret 2 timer hver uke
- Bistand og oppfølging i reetableringsfasen.

Informasjonsarbeid: Informasjon og undervisning om vold i nære relasjoner for befolkningen/ samarbeidende instanser i Asker og Bærum kommuner.

NAV

Nav er, som en av de største offentlige aktører i Norge, i kontakt med stor andel av befolkningen. Nav er i kontakt med personer gjennom arbeidsmarkedstiltak, trygdeytelser og sosialhjelp. Det er grunn til å anta, basert på kunnskap om risikoutsatte grupper, at en andel av voldsutsatte og voldutøvere er i kontakt med Nav. Nav sitter også på viktige tiltak for å få personer ut av voldelige relasjoner. Nav har de siste årene jobbet mye med kompetanseheving av ansatte om vold i nære relasjoner samt etablert et godt samarbeid med krisesenteret i Bærum. Nav har utarbeidet en omfattende veileder om vold i nære relasjoner og menneskehandel; [veileder for vold i nære relasjoner og menneskehandel](#)

Psykisk helse og rus

Tjenestene innenfor psykisk helse og rus varierer fra lavterskel-, korttidstilbud til tilbud om langvarig vedtaksbesluttet oppfølging. Tjenestene innenfor psykisk helse og rus, vil komme i kontakt med individer som vurderes som risikoutsatte for vold i nære relasjoner og kan henvise videre til aktuelle hjelpetilbud der dette finnes.

Tjenester for flyktninger og innvandrere

Flyktningkontoret bosetter, etablerer og følger opp nyankomne flyktninger i Introduksjonsprogrammet. Botiltak for enslige mindreårige bosetter, etablerer og følger opp enslige mindreårige asylsøkere. Voksenopplæringscenteret har ansvar for opplæring til flyktninger og tilbyr ulike kurs til innvandrere, samt grunnskoleopplæring for voksne. Tjenestene har bredt fokus på psykisk helse og forebygging. Som en del av introduksjonsprogrammet inngår foreldreveiledningskurs på morsmål til alle foreldre. Dette kurset omhandler vold i nære relasjoner. Voksenopplæringscenteret gjennomfører årlig en fokusuke om tema vold i nære relasjoner.

Andre relevante aktører:

Fastlegene

Tilnærmet alle voldsutsatte og voldsutøveren har en fastlege. Fastlegen besitter en unik posisjon til å identifisere risikoutsatte individer, forebygge og avdekke vold. Det er utarbeidet egne kurs for fastleger om vold i nære relasjoner.

Vern for eldre

Vern for eldre har som overordnet mål å forebygge overgrep og bistå eldre som er utsatt for overgrep i alle former, i hjem og på institusjon. Vern for eldre er ikke en lovpålagt tjeneste, og ble startet etter et politisk initiativ høsten 2004. Vern for eldre bistår og samarbeider med offer, pårørende, overgripere og deres hjelpeapparat, og er et gratis lavterskeltilbud i førstelinjetjenesten. Vold for eldre behandler alle former for vold og overgrep. 3/4 av sakene handler om familievold. Det tilbys individuelle støttesamtaler, familiesamtaler, oppfølging, gruppetilbud og kurs. Det forebyggende arbeidet består i undervisning, opplæring og veiledning til eldre, andre tjeneste, studenter og til befolkningen generelt. Stillingen som jobber med dette i Bærum kommune ligger under avdeling for seniorsentrene.

Familievernkontoret i Asker og Bærum

Familieverntjenesten utgjør grunnstammen i hjelpetilbudet til familier med samlivs- og relasjonsproblemer, og er en spesialtjeneste som har familierelaterte problemer som sitt fagfelt. Tjenesten er regulert gjennom Lov om familievernkontorer. Kontorene skal gi et tilbud om behandling og rådgivning der det foreligger vansker, konflikter eller kriser i familien. Kontorene skal foreta mekling etter ekteskapsloven § 26 og barneloven § 51. Tjenestens tilbud gjelder også aleneforeldre og deres behov for råd og veiledning som foreldre. Tjenesten driver også utadrettet, forebyggende virksomhet om familierelaterte tema

Familievernkontoret Asker Bærum tilbyr gratis parterapi, familierapi og pliktig mekling ved samlivsbrudd.

Frivillige organisasjoner

Bærum kommune samarbeider med en rekke frivillige organisasjoner, både når det gjelder forebygging av vold i nærrelasjoner og tilbud til utsatte og utøver. Under følger beskrivelse av samarbeidet med noen organisasjoner.

Alternativ til vold (ATV)

Stiftelsen ATV Asker og Bærum ble etablert i 2007 og er finansiert av staten ved Barne- og likestillingsdepartementet og Asker kommune. ATV gir tilbud til personer med bostedsadresse i Asker og Bærum. ATV Asker og Bærum gir behandling til voksne menn og kvinner som har et volds- eller aggresjonsproblem og bruker vold mot sin samlivspartner og/eller barn. Partnere til personer som går i behandling ved ATV Asker og Bærum får tilbud om en informasjonssamtale. Ved ytterligere behov kan det gis inntil 10 behandlingssamtaler for partnere, med fokus på reaksjoner på å leve med vold. ATV Asker og Bærum tilbyr også informasjonssamtaler med klientens barn om det å leve med vold i familien.

Sanitetskvinnene

Samarbeid rundt innkjøp av materiell til beboere på krisesenteret samt samarbeid i prosjektet «Ressursvenn». Prosjektet tilbyr voldsutsatte kvinner som har vært på krisesenter, bistand fra en frivillig i sitt lokalmiljø. Slik får de voldsutsatte en venn og veileder i den sårbare fasen når de skal etablere et nytt liv, uten relasjon til overgriper.

Soroptimistene

Samarbeid rundt oppmerksomhet om problematikken knyttet til vold i nære relasjoner samt innkjøp av materiell til beboere på krisesenteret.

Bærum Røde kors

Frivillige fra Bærum Røde kors arrangerer aktiviteter for barn og unge som bor på krisesenteret.

Innvandrerorganisasjoner

Bærum kommune viderefremidler tilskudd til innvandrerorganisasjoner fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Et av formålene i ordningen er å hindre negativ sosial kontroll. Det er ulike organisasjoner som får tilskudd for å jobbe med utfordringer knyttet til forebygging av vold i nære relasjoner som blant annet negativ sosial kontroll.

Utfordringer identifisert etter gjennomgang av forrige handlingsplan

De aktuelle tjenestene som jobber med vold i nære relasjoner har kommet med innspill til rulleringen av handlingsplanen. De har identifisert forbedringspotensialet i arbeidet med å forebygge, avdekke og håndtere vold i nære relasjoner i Bærum. Dette gir grunnlag for forslag til mål og tiltak som foreslås videreført eller opprettet i denne planen.

Styrking av kompetanse blant ansatte i velferdstjenester

Kompetanseheving av ansatte er en kontinuerlig prosess, både fordi det til enhver tid kommer nyansatte, men også fordi kunnskap og kompetanse må oppdateres og innøves. Flere tjenester melder at de ønsker mer kunnskap om vold, avdekking og kommunens tilbud. Alle som arbeider med utadrettet brukerkontakt, bør ha kunnskap om vold.

Koordinering og samhandling av tjenestetilbudet

Det er flere tjenester som direkte eller indirekte arbeider med voldstematikk. For at brukere av kommunens tjenester skal oppleve et koordinert og helhetlig tilbud må tjenestene samarbeide om innsatsen. Flere tjenester melder at de ønsker mer samarbeid og koordinering på feltet for å sikre god brukeroppfølging. Det er også flere som har ytret ønske om ressurspersoner på relevante tjenestesteder.

Oppfølging av utøver for å bryte voldsspiralen

Det er et behov for å se på mulighetene for å tilby et tilbud til antatte voldsutøvere i Bærum. Dette gjelder særlig voldsutøvere som er ilagt besøksforbud mot eget hjem og det er mindreårige barn boende hjemme. Bakgrunnen for dette behovet har kommet opp i flere samtaler hvor voldsoffer tar angivelig voldsutøver tilbake i husstanden etter alvorlige voldshendelser. De ønsker da besøksforbudet opphevet, og trekker gjerne anmeldelser og samtaler hos krisesenteret. Det oppleves som krevende å bli holdt borte fra eget hjem, i tillegg til at det ofte får store økonomiske konsekvenser for familiene da mange ikke har økonomi til å leie seg et hotellrom, eller mulighet til å bo hos venner. Det å bli ilagt et besøksforbud mot eget hjem medfører også en del skam, som kan gjøre det vanskelig å oppsøke venner og familie. Veien til erkjennelse av voldsproblematikken er ofte lang og de tilbud som finnes krever en viss erkjennelse av et voldsproblem. Prosjektet søker å utforske mulighetene for etablering av et omvendt krisesentertilbud med botilbud, samtaletilbud, samvær med barn i trygge omgivelser og bistand til å kontakte det kommunale hjelpeapparatet. Det vurderes at tiltakene finnes i kommunen, men at det er behov for dedikerte personer som kan «vise veien».

Krisesentertilbud for personer med rusutfordringer

Kommunens tilbud til personer med rus- og psykisk helseutfordringer rapporterer at de ofte møter brukere med komplekse utfordringer spesielt innenfor ROP lidelser (Kombinasjonen ruslidelser og psykiske lidelser). Det avdekkes ofte at det har vært utøvd vold, men det finnes ikke et godt egnet tilbud til denne gruppen. De får sjelden plass på krisesenteret på grunn av rusmisbruket. Kommunen bør se på mulighetene for å etablere et krisesentertilbud også for denne gruppen.

Kompetanse og oppfølging av risikoutsatte grupper

Flere tjenester melder at de ønsker å heve kompetansen om vold i nære relasjoner blant risikoutsatte grupper i kommunen. Samtidig er det identifisert et behov for å vurdere om tilbudet til disse gruppene er godt nok ivaretatt i kommunen. Dette kan gjøres ved å innføre en modell for særlig risikoutsatte grupper. TryggEst er en modell som er utviklet av Bufdir (Barne- familiedirektoratet) med særlig fokus på risikoutsatte grupper. TryggEst skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. TryggEst-modellen inneholder forslag til organisering av arbeidet mot vold og overgrep i en kommune, og flere verktøy som kan brukes i dette arbeidet. Alle kommuner som har innført TryggEst har et eget TryggEst-telefonnummer som kan kontaktes av både ansatte og innbyggere.

https://bufdir.no/vold/TryggEst/Hva_er_tryggest/

Ambisjon, mål og tiltak for perioden 2020-2022

Ambisjon

Alle som bor i Bærum, skal ha trygge nære relasjoner og et trygt hjem med fravær av vold.

Mål:

- 1) Forebygge at vold i nære relasjoner skjer
- 2) Sikre at befolkningen får tilstrekkelig informasjon og kunnskap om vold, skadevirkningene og hjelpeapparatets tilbud, slik at de kan forstå og melde fra dersom de står i fare for å utøve vold, utøver vold eller blir utsatt for vold.
- 3) Sikre at ansatte som jobber i kommunens tjenester har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å kunne avdekke og håndtere saker der personer blir utsatt for vold.
- 4) Sikre kunnskap om- og tilbud til risikoutsatte grupper.
- 5) Sikre at personer som blir utsatt for- og som utøver vold i nære relasjoner får et koordinert og helhetlig hjelpetilbud som kan bidra til at voldspiralen brytes

Målgrupper

Vold i nære relasjoner har et betydelig omfang og kan ramme personer i alle samfunnslag og miljøer. Denne planen har befolkningen i Bærum som målgruppe, med hovedvekt på den voksne befolkningen. Planen inneholder ikke konkrete tiltak rettet mot barn fordi disse er ivaretatt i egen plan.

Risikoutsatte grupper:

I den nasjonale handlingsplanen for forebygging av vold i nære relasjoner, understrekes det at enkelte grupper kan være ekstra utsatt for vold og at disse krever særskilt oppmerksomhet i arbeidet. Det påpekes at flere faktorer har betydning for utsatthet for vold, for hvordan volden oppleves og ikke minst for muligheten til å komme seg ut av en relasjon preget av vold. Faktorer som kan påvirke sårbarheten er kjønn, alder, sosioøkonomisk bakgrunn, funksjonsevne, seksuell orientering og kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk. Forhold som migrasjon, graviditet og rus kan også spille inn. Flere av disse faktorene kan virke sammen og bidra til å øke den enkeltes sårbarhet.

Tiltaksplan for 2020-2022

Handlingsplanen for vold i nære relasjoner er en sektorovergripende plan som i ulik grad berører alle deler av kommunens virksomhet. Tiltakene i handlingsplanen er basert på kommunens ansvar som tjenesteyter og som arbeidsgiver, og kommunen som samarbeidspartner med aktuelle lag og foreninger og det sivile samfunn. For å tydeliggjøre hvilke tiltak som er en videreføring fra forrige plan og hvilke tiltak som er nye, er disse markert i bokser, men henholdsvis blå farge (videreføring) og grønn farge (nye).

Mål 1: Forebygge at vold i nære relasjoner skjer

Tiltak 1	Ha oversikt over utfordringsbildet og omfang av vold Det samles årlig inn informasjon og omfang av vold i nære relasjoner fra tjenester som har hjemmel og mandat til å registrere dette. Dette vil hovedsakelig være Barnevernstjenesten, politiet og krisesenteret. Ansvar: Folkehelsekoordinator I samarbeid med: relevante aktører
-----------------	--

Mål 2: Sikre at befolkningen får tilstrekkelig informasjon og kunnskap om vold, skadevirkningene og hjelpeapparatets tilbud, slik at de kan forstå og melde fra dersom de står i fare for å utøve vold, utøver vold eller blir utsatt for vold.

Tiltak 2	Sikre tilgjengelig oppdatert informasjon om tjenestetilbudet til utsatte for- og utøvere av vold i nære relasjoner Bærum kommunen oppdaterer nettsidene sine slik at det er enkelt å finne informasjon om tjenestetilbudet til utsatte for- og utøvere av vold i nære relasjoner. Informasjon om hjelpetiltak finnes tilgjengelig for innbyggerne der dette er relevant. Ansvar: Kommunikasjonsenheten, velferdstjenester I samarbeid med: Krisesenteret
-----------------	--

Tiltak 3	Holde kampanje om vold i nære relasjoner Det kjøres årlig kampanjer og filmer om vold i nære relasjoner gjennom relevante kommunikasjonskanaler. Ansvar: Kommunikasjonsenheten, velferdstjenester I samarbeid med: frivillige organisasjoner og andre aktører på feltet
-----------------	---

Mål 3: Sikre at ansatte som jobber i kommunens tjenester har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å kunne avdekke og håndtere saker der personer blir utsatt for vold. Dette gjelder også særskilt kompetanse om risikoutsatte grupper.

Tiltak 4	<p>Kompetanseheving om håndtering av saker som gjelder vold i nære relasjoner</p> <p>Kompetanse til å avdekke skal nedfelles i tjenestestedets kompetanseplaner slik at tjenestene sikrer at deres ansatte er trygge nok til å kunne avdekke og håndtere saker der personer er utsatt for vold.</p> <p>Ansvar: Tjenesteledere på hvert tjenestested I samarbeid med: relevante fagmiljøer</p>
-----------------	--

Tiltak 5	<p>Ressurspersoner i alle tjenester</p> <p>Alle velferdstjenester har ressurspersoner med særskilt kompetanse på vold i nære relasjoner</p> <p>Ansvar: Velferdstjenester</p>
-----------------	---

Mål 4 Risikoutsatte grupper

Tiltak 6	<p>Modell for risikoutsatte grupper</p> <p>Bærum kommune skal implementere modellen Tryggest for å forebygge, avdekke og håndtere vold mot risikoutsatte voksne</p> <p>Ansvar: Velferdstjenester</p>
-----------------	---

Mål 5 Oppfølging og tilbud til voldutsatte og voldsutøver

Tiltak 7	<p>Etablere kommunes tverrfaglige fagforum</p> <p>Det etableres et tverrfaglig fagforum for alle ansatte i Bærum kommune, samt frivillige organisasjoner og eksterne samarbeidspartnere for å kunne drøfte saker anonymt og lære av hverandres kompetanse. Forumet skal også bidra til å forankre strategisk arbeid på dette feltet, samt kvalitetssikre tiltak og utvikle tjenestetilbudet.</p> <p>Ansvar: Velferdstjenester</p>
-----------------	--

Tiltak 8	<p>Kartlegge oppfølging av utsatte og utøver</p> <p>Det helhetlige tjenestetilbudet til utsatte for- og utøver av for vold i nære relasjoner skal kartlegges og justeres ved behov.</p> <p>Ansvar: Velferdstjenester</p>
-----------------	---

Tiltak 9	<p>Oppfølgingstilbud for utøver</p> <p>Det igangsettes et prosjekt for å utrede mulighetene og effekten av å gi bedre oppfølging av voldsutøver. Prosjektet søker å utforske mulighetene for etablering av et omvendt krisesentertilbud med botilbud, samtaletilbud, samvær med barn i trygge omgivelser og bistand til å kontakte det kommunale hjelpeapparatet</p> <p>Ansvar: Krisesenteret I samarbeid med: politiet</p>
Tiltak 10	<p>Krisesentertilbud for personer med rusproblematikk</p> <p>Utrede muligheten for at personer med rusproblematikk som er utsatt for vold i nære relasjoner får et tilbud om plass på krisesenter på lik linje med resten av befolkningen.</p> <p>Ansvar: Krisesenteret I samarbeid med: politiet</p>
Tiltak 11	<p>Tilgang til bolig for voldsofre</p> <p>Voldsofre med adressekode 6 og 7 skal i løpet av en uke få tilgang på bolig i Bærum kommune</p> <p>Ansvar: Helse og sosial I samarbeid med: Tildelingskontoret, Krisesenteret</p>

Gjennomføring, oppfølging og evaluering

Hovedansvar for oppfølging av handlingsplanen legges i hovedsak hos ledere i velferdstjenestene. Det tverrfaglige fagforumet har ansvaret for å ha oversikt over status for implementering av tiltakene i planen. Tiltakene iverksettes i hver enkelt tjeneste. Det legges frem politisk en sluttevaluering i 2022.

Økonomi

Det legges opp til at det meste av gjennomføringen av tiltaksplanen vil foregå innenfor eksisterende økonomiske rammer innenfor de ulike kommunalsjefsområdene. Det vil allikevel søkes om eksterne midler, gjerne i samarbeid med frivillige organisasjoner, til å utvikle og gjennomføre tiltakene.